لجستیک چیست؟ + انواع و مزایای آن

تقریباً همه ما حداقل یک بار نام لجستیک را شنیده‌ایم. این واژه به خصوص در سازمان‌ها و شرکت‌های تولیدی به وفور شنیده می‌شود. بسیاری از افراد تصور می‌کنند لجستیک به معنای **حمل و نقل** و جابه‌جایی اقلام از نقطه‌ای به نقطه‌ای دیگر است اما سؤال اینجاست که واقعاً لجستیک به چه معنا است و چه کاربردی در سازمان‌ها دارد؟ در ادامه این مطلب همراه ما باشید تا به پرسش **لجستیک چیست**، پاسخ دهیم و شما را با انواع و مزایای آن آشنا کنیم.

لجستیک چیست؟

همان‌طور که در ابتدا اشاره کردیم، لجستیک به معنای جابه‌جا کردن اقلام از یک مکان به مکانی دیگر است و شامل فرایند جابه‌جایی و **نگهداری کالا** می‌شود. به همین دلیل گفته می‌شود که لجستیک به فرایند برنامه‌ریزی و اجرای اصولی حمل و نقل و نگهداری کالا از آغاز مرحله تولید کالا / خدمات تا مصرف نهایی اشاره دارد. هدف اصلی از اجرای **فرایند لجستیک**، پاسخ دادن به نیازهای مشتریان با کمترین هزینه ممکن است.

آیا زنجیره تأمین و لجستیک یکسان هستند؟

بسیاری از افراد به صورت کامل با لجستیک آشنایی ندارند، بنابراین تصور می‌کنند که این مفهوم با زنجیره تأمین یکسان است در حالی که این‌طور نیست. همان‌طور که در

مقاله لجستیک انبار چیست توضیح دادیم، لجستیک تنها بخشی از فرایند زنجیره تأمین است. **زنجیره تأمین** شامل تمام فرایند تولید محصول نهایی و حتی تحویل آن به مشتری است، در حالی که لجستیک به فرایند جابه‌جایی و نگهداری مواد اولیه و محصول نهایی و تحویل آن به مصرف‌کننده نهایی اشاره دارد.

مزایای لجستیک چیست؟

فرایند لجستیک مزایای زیادی برای سازمان‌ها به همراه دارد و از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- هدایت جریان نقدی
- ایجاد شفافیت در زنجیره تأمین

- کنترل هزینه‌ها
- بهبود عملکرد و کارایی
- شناسایی مشکلات زنجیره تأمین
- کاهش هزینه‌های سربار
- بهبود تجربه مشتری از طریق تحویل به‌موقع سفارشات
- افزایش وفاداری مشتریان
- افزایش فروش و درآمد سازمان
- امکان کنترل جابه‌جایی‌ها و موقعیت مکانی اقلام
- حفظ مزیت رقابتی سازمان
- تحویل درست سفارشات (کاهش اشتباهات)
- افزایش احتمال سفارش دوباره مشتریان از سازمان
- افزایش آمار جذب مشتریان جدید
- افزایش اعتبار برند
- افزایش سود نهایی سازمان
- ایجاد امکان اندازه‌گیری و بررسی دقیق عملکرد سازمان
- کاهش زمان ارسال سفارش‌ها به مشتری نهایی
- افزایش پویایی سازمان
- کاهش موجودی اضافی در انبار
- ایجاد فرصت‌های متعدد برای خرید عمده مواد اولیه

با بهره‌گیری از نرم‌افزار لجستیک، امکان برنامه‌ریزی و کنترل یکپارچه عملیات حمل‌ونقل، انبارش و توزیع کالا در سراسر زنجیره تأمین فراهم می‌شود. برای بررسی بیشتر بنر زیر را کلیک کنید.

برای دریافت دموی نرم افزارهای لجستیک
کلیک کنید

انواع لجستیک

لجستیک دارای انواع مختلفی است. برخی از افراد، **لجستیک** را به سه نوع کلی لجستیک درونی، لجستیک بیرونی و لجستیک معکوس تقسیم می‌کنند اما در ادامه شما

را با تقسیم‌بندی جزئی‌تری از لجستیک آشنا می‌کنیم.

12 مورد از انواع لجستیک به ترتیب زیر هستند:

- لجستیک کلان
- لجستیک خرد
- لجستیک مقدم
- لجستیک درونی
- لجستیک بیرونی
- لجستیک سبز
- لجستیک کسب و کار
- لجستیک نظامی
- لجستیک توزیع
- لجستیک تولید
- لجستیک اضطراری

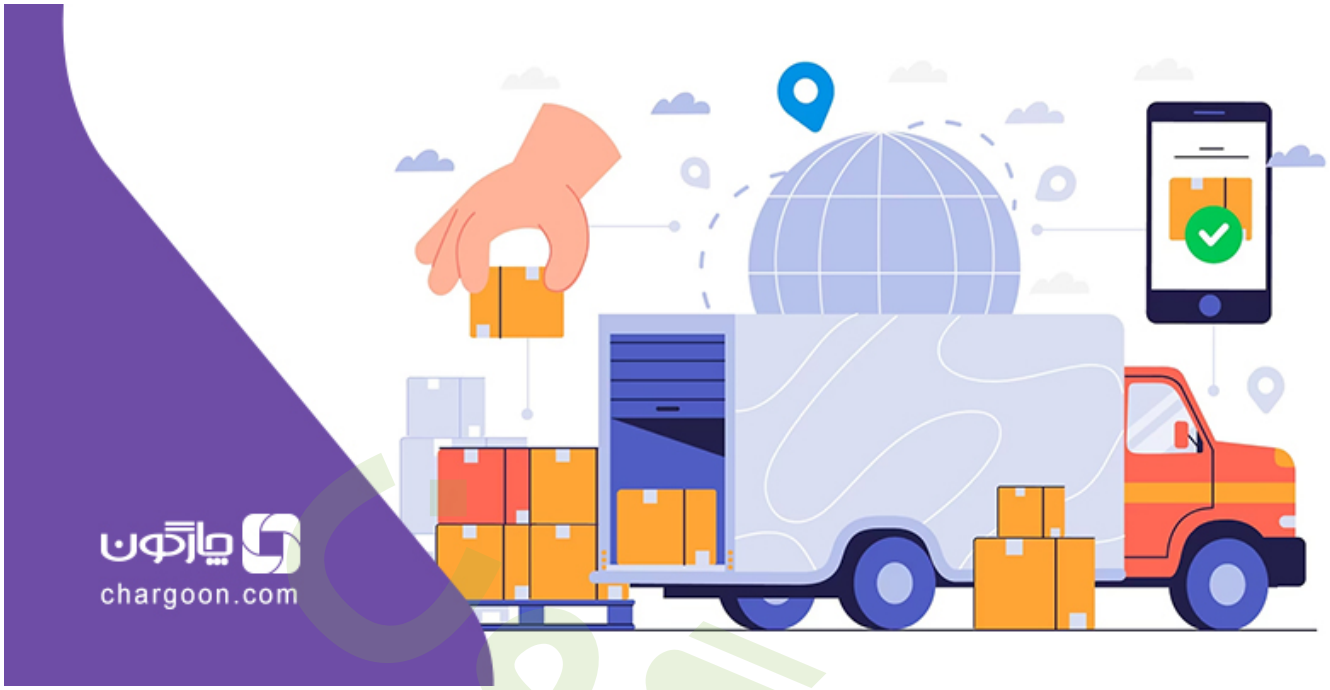

– لجستیک کلان

این نوع از لجستیک شامل سطح فراسازمانی بوده و به همین دلیل این گونه نام‌گذاری شده است. مواردی مانند **لجستیک بین‌الملل** و لجستیک تجاری هم از زیرمجموعه‌های آن محسوب می‌شوند.

باید بدانید لجستیک تجاری یکی از مهم‌ترین عوامل در تجارت کشورها است، چرا که امور گمرکی و تبادلات مرزی را در بر می‌گیرد. همچنین مواردی مانند بندرها، فرودگاه‌ها، خطوط راه‌آهن و سیستم حمل و **جابه‌جایی کالاها** همگی در این حوزه قرار دارند.

– لجستیک خرد

هر فعالیتی که در حوزه فرایندهای درون بنگاهی و بین بنگاهی قرار بگیرد، زیرمجموعه لجستیک خرد است. به عبارت بهتر، **لجستیک خرد** شامل هر فرایندی است که به فعالیت‌های بین کارخانه‌ها و شرکت‌ها مرتبط باشد. لازم به ذکر است که بدون لجستیک خرد، هیچ سازمانی نمی‌تواند محصولات خود را به مرحله تولید برساند و کالایی هم به مصرف‌کنندگان تحویل داده نمی‌شود.

– لجستیک مقدم

این نوع لجستیک که به آن **لجستیک تدارکات** هم می‌گویند، به فرایندی گفته می‌شود که در آن، مواد اولیه موردنیاز سازمان‌های تولیدی از تأمین‌کنندگان تهیه و به کارخانه ارسال می‌شود.

– لجستیک درونی

این نوع لجستیک به تمام فعالیت‌های مربوط به **جابه‌جایی مواد** داخل محیط کارخانه، تولید محصولات و خروج آن‌ها از محل تولید گفته می‌شود.

– لجستیک بیرونی

به فعالیت‌هایی که برای ارسال محصول نهایی به دست مصرف‌کننده و خارج کردن آن از کارخانه صورت می‌گیرد، **لجستیک بیرونی** می‌گویند.

– لجستیک معکوس

گاهی اوقات مشتری یا مصرف‌کننده نهایی تصمیم می‌گیرد تا کالای دریافتی را به دلایل مختلفی از جمله خرابی کالا، مرجوع کند. در چنین شرایطی باید سیستمی برای بازگشت دادن محصول از سمت مشتری به محل تولید (کارخانه) تعریف شده باشد. به فرایند بازگرداندن محصولات از سوی مصرف‌کننده به محل کارخانه، **لجستیک معکوس** می‌گویند.

– لجستیک سبز

لجستیک سبز یکی از انواع جدید لجستیک است که با محیطزیست سازگاری دارد. جالب است بدانید به مجموعه‌هایی که از این روش استفاده می‌کنند، **سازمان‌های سبز** گفته می‌شود.

همه ما می‌دانیم که بخش بزرگی از آلودگی‌های محیطزیست در اثر مصرف سوخت‌های فسیلی ایجاد می‌شود و وسایل حمل و نقل هم سهم بزرگی در مصرف این نوع از سوخت دارند. در بیشتر سازمان‌های تولیدی، جابه‌جا کردن مواد اولیه و محصولات نهایی توسط وسایل نقلیه سنگین انجام می‌شود که بنزین یا گازوئیل می‌سوزانند. این در حالی است که در **لجستیک سبز** تلاش می‌شود از هواپیما یا خودروهای هیبریدی استفاده شود که آسیب کمتری به محیطزیست می‌رسانند. همچنین در این روش، استفاده از خودروهای سنگین به حداقل رسیده است.

– لجستیک کسب و کار

این نوع از لجستیک به فرایندی گفته می‌شود که در آن کالای مورد نظر مشتری به بهترین شکل ممکن به دست مصرف‌کننده می‌رسد. این نوع لجستیک بیشتر به **آنلاین‌شاپ‌ها**، فروشگاه‌هایی که از طریق فضای مجازی فعالیت می‌کنند و فروشگاه‌های اینترنتی (بر بستر وب) تعمیم داده می‌شود.

– لجستیک نظامی

لجستیک نظامی همان‌طور که از نامش پیداست به ارتش‌ها و سران نظامی کشورها ارتباط دارد. هر کشوری برای کسب موفقیت در سیاست‌های نظامی خود باید از یک سیستم حمل و نقل پویا برای جابه‌جایی **محموله‌های نظامی** برخوردار باشد. به همین

دلیل این نوع از لجستیک برای دولت‌ها اهمیت زیادی دارد.

– لجستیک توزیع

لجستیک توزیع و ظیفه حفظ کردن تعادل بین **عرضه و تقاضا** را دارد. فعالیت‌های این لجستیک از زمان خروج محصول تولیدشده از خط تولید و قرار گرفتن در انبار سازمان شروع می‌شود و تا تحویل دادن سفارش به دست مصرف‌کننده ادامه دارد.

– لجستیک تولید

این نوع از لجستیک به فرایندهایی گفته می‌شود که به **تولید کالا** مربوط است. تأمین به‌موقع مواد اولیه، تأمین مواد اولیه با کیفیت مناسب، بررسی خطوط تولید و دستگاه‌های موجود در آن، کاهش زمان تولید محصول نهایی و... همگی در این حوزه قرار دارند.

– لجستیک اضطراری

در هر سازمانی ممکن است اتفاقات غیرمترقبه بسیاری رخ دهد. این اتفاقات می‌توانند باعث ایجاد تأخیر در فرایندهای مختلف سازمان شوند و برنامه‌ریزی‌های صورت‌گرفته را بر هم بزنند. **لجستیک اضطراری** در چنین شرایطی به کمک سازمان آمده و تلاش می‌کند فرایندهای مربوط به تأمین مواد اولیه، تولید محصولات و توزیع آن‌ها را سرعت ببخشد.

قانون 7R در لجستیک چیست؟

لجستیک در حالت کلی 7 قانون کلی دارد که به عنوان 7R هم شناخته می‌شوند. این 7 قانون به ترتیب زیر هستند:

- **محصول مناسب (Right Product):** محصول تولیدی باید دقیقاً مطابق با سفارش مشتری باشد و هیچ سفارشی نباید با سفارشی دیگر جایگزین شود.
- **کیفیت مناسب (Right Quality):** کیفیت محصول تولیدی باید به حدی باشد که باعث جلب رضایت مشتریان شود.
- **کمیت مناسب (Right Quantity):** کمیت محصول نهایی باید با حجم سفارش مشتری تطابق داشته باشد.

- **قیمت مناسب (Right Price):** قیمت هر محصول با توجه به کیفیت کمیت و سایر قوانین 7R تعیین می‌شود.
- **مشتری مناسب (Right Customer):** محصول یا خدمت هر سازمان باید به دست آن بخشی از جامعه برسد که به آن نیاز دارند.
- **زمان مناسب (Right Time):** هر محصول باید در زمان مناسب تولید شود.
- **مکان مناسب (Right Place):** محصول تولیدی باید در مکان یا بازار مناسب به مشتری عرضه شود.

وظایف مدیر لجستیک چیست؟

فردی که به عنوان **مدیر لجستیک** در یک سازمان استخدام می‌شود باید از عهده انجام دادن وظایف مربوط به این سمت برآید. برخی از مهم‌ترین این وظایف به شرح زیر هستند:

- ایجاد روابط تجاری با مشتریان و تأمین‌کنندگان
- شناسایی و تعیین مقاصد مناسب برای مواد اولیه و تولیدات سازمان
- تشخیص نیازهای مشتری
- بررسی تمام فرایندها با هدف کسب اطمینان از رفع نیاز مشتری
- پیدا کردن بهترین روش حمل و نقل
- نظارت بر تمام فرایند لجستیک و شناسایی مشکلات سیستم
- تلاش برای رفع مشکلات و بهبود کلی فرایند

موارد مذکور تنها بخشی از وظایف مدیر لجستیک است. بنابراین به شما پیشنهاد می‌کنیم پیش از شروع فعالیت در این حوزه، اطلاعات لازم را کسب کنید.

سخن پایانی

لجستیک یکی از بخش‌های مهم و کلیدی در هر سازمان است و نقش مهمی در زنجیره تأمین دارد. بنابراین مدیران هر شرکتی باید بتوانند به پرسش **لجستیک چیست**، پاسخ دهند و انواع آن را بشناسند. به عنوان مثال لجستیک درونی، کلان، خرد، بیرونی، معکوس و تولید چند مورد از انواع لجستیک هستند. همچنین قانون 7R یکی از قوانین مهم در این مبحث است که آشنایی با آن به خصوص برای مدیران تولید و انبار ضرورت دارد.